

Samling af Afgørelser

FORSLAG TIL AFGØRELSE FRA GENERALADVOKAT
P. CRUZ VILLALÓN
fremsat den 24. maj 2012¹

Sag C-190/11

**Daniela Mühlleitner
mod
Ahmad Yusufiog
Wadat Yusufi**

(anmodning om præjudiciel afgørelse indgivet af Oberster Gerichtshof (Østrig))

»Retternes kompetence på det civil- og handelsretlige område — kompetence i sager om forbrugeraftaler — artikel 15, stk. 1, litra c), i forordning nr. 44/2001 — fortolkning af dommen i sagen Pammer og Hotel Alpenhof — virksomhed, der via internettet er rettet mod en anden medlemsstat — begrænsning af kompetencereglen til forbrugeraftaler indgået på afstand«

I – Indledning

1. Med dette præjudicielle spørgsmål ønsker Oberster Gerichtshof, at Domstolen oplyser, om forbrugeraftaler, når der forud for dem er foregået forberedende virksomhed på internettet, nødvendigvis skal vedrøre fjernsalg, hvis forbrugeren ønsker at anvende den særlige kompetenceregel i artikel 15 og 16 i forordning (EF) nr. 44/2001 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område².

2. Således formuleret kunne spørgsmålet let besvares af selve ordlyden af ovennævnte forordnings artikel 15, stk. 1, litra c), læst tilstrækkeligt opmærksomt og sammenholdt med bestemmelsens forarbejder. En præmis i dommen i sagen Pammer og Hotel Alpenhof³, som Domstolens Store Afdeling for nylig har afsagt, kan fortolkes således, at den forudsætter, at forbrugeraftalen skal vedrøre fjernsalg. Det er under alle omstændigheder den tvivl, som den forelæggende ret har viderebragt til Domstolen.

3. Genstanden for denne sag og dette forslag til afgørelse er således at klargøre rækkevidden af den nævnte formulering i dommen i sagen Pammer og Hotel Alpenhof, og jeg skal allerede her bemærke, at den efter min opfattelse skal begrænses til den nævnte sags særlige karakteristika, uden behov for at udlede en yderligere generel betingelse, der begrænser den særlige kompetence i forbrugersager.

1 — Originalsprog: spansk.

2 — Rådets forordning af 22.12.2000 (EFT L 12, s. 1).

3 — Dom af 7.12.2010, forenede sager C-585/08 og C-144/09, endnu ikke trykt i Samling af Afgørelser Sml. I, s. 12527.

II – Retsgrundlag

4. Artikel 15 og 16 i forordning nr. 44/2001 bestemmer i kapitel II (»Kompetence«), afdeling 4 (»Kompetence i sager om forbrugerftaler«):

»Artikel 15

1. I sager om aftaler indgået af en person (forbrugeren) med henblik på brug, der må anses for at ligge uden for hans erhvervsmæssige virksomhed, afgøres kompetencen efter denne afdeling, jf. dog artikel 4 og artikel 5, nr. 5:

[...]

c) i alle andre tilfælde, når aftalen er indgået med en person, der udøver erhvervsmæssig virksomhed i den medlemsstat, på hvis område forbrugeren har bopæl, eller på en hvilken som helst måde retter sådan virksomhed mod denne medlemsstat eller mod flere stater inklusive denne medlemsstat, og aftalen er omfattet af den pågældende virksomhed.

Artikel 16

1. Sager, som en forbruger agter at rejse mod sin medkontrahent, kan anlægges enten ved retterne i den medlemsstat, på hvis område medkontrahenten har bopæl, eller ved retten på det sted, hvor forbrugeren har bopæl.

2. Sager, som rejses mod forbrugeren af forbrugeren medkontrahent, kan kun anlægges ved retterne i den medlemsstat, på hvis område forbrugeren har bopæl.

[...]«

III – Faktiske omstændigheder og retsforhandlingerne ved den nationale ret

5. Daniela Mühlleitner, sagsøger i hovedsagen med bopæl i Schwanenstadt, Østrig, søgte over internettet efter en personbil til privat brug. Via søgeplatformen www.mobile.de tastede Daniela Mühlleitner det ønske køretøjs karakteristika ind og blev ledt videre til et link, hvor der var et tilbud, der vakte hendes interesse. Ved at klikke på dette link fik hun adgang til den hjemmeside, der tilhører Ahmad Yusufi og Wadat Yusufi, som er sagsøgte i hovedsagen med bopæl i Hamburg (Tyskland).

6. De sagsøgte hjemmeside indeholdt et telefonnummer med tysk international landekode. Daniela Mühlleitner ringede til det nævnte nummer og talte med de sagsøgte personale. Hun fik oplyst, at bilen ikke længere var disponibel, men at der var andre tilsvarende muligheder. Daniela Mühlleitner indvilligede i, at hun pr. e-mail fik tilsendt fotos og nærmere oplysninger om et andet køretøj. Det fremgår af sagsakterne, at Daniela Mühlleitner under telefonsamtalen med de sagsøgte oplyste, at hun boede i Østrig og spurgte, om dette var et problem med hensyn til køb af køretøjet. De sagsøgte svarede, at dette ikke var noget problem.

7. Efterfølgende rejste Daniela Mühlleitner til Tyskland og indgik købsaftalen med de sagsøgte. Hun overtog køretøjet og vendte tilbage til sin bopæl i Østrig, hvor hun efter at have konstateret flere mangler og efter flere resultatløse kontakter med de sagsøgte anlagde sag ved de østrigske retsinstanser med påstand om tilbagebetaling af købsprisen samt en erstatning.

8. Førsteinstansen afviste sagen på grund af manglende international kompetence, da den ikke fandt, at den omstændighed, at der er adgang til de sagsøgte netsted fra Østrig, begrunder anvendelse af den særlige kompetenceregulering i artikel 15 og 16 i forordning nr. 44/2001. Appellinstansen stadfæstede afgørelsen og afviste ligeledes, at de østrigske retsinstanser havde kompetence. Den sidstnævnte afgørelse blev genstand for revisionsappel ved Oberster Gerichtshof, hvilken instans nu har forelagt dette præjudicielle spørgsmål for Domstolen.

IV – Retsforhandlingerne ved Domstolen

9. Oberster Gerichtshofs anmodning om præjudiciel afgørelse blev indført i Domstolens register den 22. april 2011, idet det forelagte spørgsmål har følgende ordlyd:

»Forudsætter anvendelsen af artikel 15, stk. 1, litra c), i forordning (EF) nr. 44/2001 [...], at der er blevet indgået aftale vedrørende fjernsalg mellem forbrugeren og den erhvervsdrivende?«

10. Der er indgivet skriftlige bemærkninger af sagsøgeren og de sagsøgte i hovedsagen, Den Portugisiske Republik, Den Tjekkiske Republik, Republikken Italien, Republikken Polen og Det Schweiziske Forbund samt Kommissionen.

V – Det præjudicielle spørgsmål

11. Svaret på det af retten forelagte spørgsmål fremgår klart af forordning nr. 44/2001 og af Domstolens retspraksis. Som allerede nævnt i indledningen til dette forslag til afgørelse er det eneste element, der forvrider løsningen, en præmis i dommen i sagen Pammer og Hotel Alpenhof, nærmere bestemt præmis 87, hvorefter anvendelsen af den nævnte forordnings artikel 15, stk. 1, litra c), er betinget af, at forbrugeraftalen er indgået på afstand⁴. Jeg skal derfor ikke tage stilling til det i nævnte bestemmelse fastsatte tilknytningskriterium, der er centreret om, i hvilken retning virksomheden er rettet. Den foreliggende sag er begrænset til et forudgående spørgsmål, nemlig om det er nødvendigt, at der foreligger en aftale vedrørende fjernsalg, for at kunne gøre den særlige kompetenceregulering gældende i forbrugersager.

12. I det følgende vil jeg vise, at den nævnte betingelse ikke er nødvendig, hverken i lyset af en fortolkning af gældende lovgivning eller af dommen i sagen Pammer og Hotel Alpenhof. Såfremt bestemmelsen forudsatte, at forbrugeraftalen var indgået på afstand, ville kompetencereguleringen rækkevidde være begrænset til et begrænset antal situationer, hvilket ikke synes at være et af forordningens mål. Alle de stater, der har deltaget i denne procedure, samt Kommissionen, afviser ligeledes, at artikel 15, stk. 1, litra c), er begrænset til forbrugeraftaler vedrørende fjernsalg, og mener ikke, at bestemmelsen skal fortolkes til ulempe for forbrugeren.

13. Jeg deler staternes og Kommissionens opfattelse. Som grundlag for mit kriterium vil jeg for det første beskæftige mig med tilblivelseshistorien vedrørende artikel 15, stk. 1, litra c). Efterfølgende vil jeg undersøge bestemmelsen i lyset af Domstolens retspraksis, herunder dommen i sagen Pammer og Hotel Alpenhof. Jeg vil især gennemgå den nævnte doms præmis 87, hvis affattelse er årsag til dette præjudicielle spørgsmål.

A – Tilblivelseshistorien vedrørende artikel 15, stk. 1, litra c), i forordning nr. 44/2001

14. Bruxelleskonventionen af 1968, der nu er erstattet af forordning nr. 44/2001, indeholdt en særlig kompetenceregulering i sager om forbrugeraftaler, hvis affattelse var væsentligt forskellig fra den nuværende artikel 15. Ifølge den nævnte konventions artikel 13, stk. 1, nr. 3, fandt den særlige kompetenceregulering anvendelse, hvis formålet med forbrugeraftalen var levering af tjenesteydelser eller løsørengstande, og hvis »fremsettelse af særligt tilbud eller reklamering i den stat, hvor forbrugeren har bopæl, er gået forud for kontraktens indgåelse«, og »forbrugeren i denne stat har foretaget de dispositioner, der er nødvendige til indgåelse af kontrakten«.

4 — Foruden den nævnte præmis i dommen i sagen Pammer og Hotel Alpenhof har en vis retslitteratur åbent taget stilling til fordel for, at en forbrugeraftale nødvendigvis skal indgås på afstand. Jf. f.eks. J. Kropholler og J. von Hein: *Europäisches Zivilprozessrecht*, 9. udg., art. 15 EuGVO Rn. 27, og J. von Hein: *Juristenzeitung*, 2011, s. 957.

15. Som Kommissionen med rette har påpeget, omfattede affattelsen af Bruxelleskonventionens artikel 13, stk. 1, nr. 3, hovedsagelig kontrakter, som blev indgået som fjernsalg. De to situationer, som er nævnt i bestemmelsen, forekom i de fleste tilfælde via denne kontraktform, om end ikke altid. Som Kommissionen har påpeget, var der intet til hinder for at anvende Bruxelleskonventionens artikel 13, stk. 1, nr. 3, på en situation, hvor den erhvervsdrivende tog til forbrugerstaten med henblik på kontraktens indgåelse på stedet.

16. Grunden til de ændringer, der er indført med den nuværende artikel 15 i forordning nr. 44/2001, er udviklingen i markedsføringsmetoderne, navnlig inden for elektronisk handel. Denne omstændighed fik Kommissionen til at foreslå en ny affattelse af Bruxelleskonventionens artikel 13, stk. 1, nr. 3, der i det væsentlige var uforandret under lovgivningsprocessen, hvorved den tidligere betingelse om, at forbrugeren i sin egen medlemsstat skal have foretaget de dispositioner, der er nødvendige til indgåelse af kontrakten, er bortfaldet⁵. Som Kommissionen anførte i kommentaren til forslaget til artikel 15, indebærer denne ændring, »at artikel 15, stk. 1, nr. 3), også finder anvendelse på aftaler indgået i en anden medlemsstat end forbrugers hjemland«⁶. Og Kommissionen tilføjede, at »[h]erved afhjælper man en notorisk mangel ved den gamle tekst i artikel 13, hvor forbrugeren ikke kunne gøre denne kompetenceregulering gældende, når han på medkontrahentens opfordring havde forladt sit bopælsland for at indgå aftalen«⁷.

17. Både Det Schweiziske Forbund og Kommissionen henviser ligeledes til Pocar-rapporten, hvis fortolkningsværdi i forhold til forordningens artikel 15, og artikel 15 i Luganokonventionen (der er identisk med forordning nr. 44/2001), er betydelig⁸. I den nævnte rapport hedder det i forbindelse med kommentaren til den bestemmelse, der er genstand for fortolkning i denne sag, at tilknytningen »[ikke] afhænger [...] af, hvor forbrugeren handler, eller hvor aftalen indgås, hvilket kan være et andet land end dér, hvor forbrugeren har sin bopæl; der lægges kun vægt på den anden parts virksomhed, som skal udøves i den stat, hvor forbrugeren har sin bopæl, eller rettes mod denne stat, eventuelt ad elektronisk vej«⁹. I disse situationer kan forbrugeren ifølge rapporten »i henhold til artikel 16 i [Lugano]konventionen anlægge sag ved retterne i sin egen bopælsstat, uanset hvor aftalen er indgået, og uanset hvor en elektronisk leveret tjeneste er anvendt«¹⁰.

18. Denne forståelse af bestemmelsen styrkes, når det tages i betragtning, at antallet af »forbrugeraftaler«, på hvilke Bruxelleskonventionens artikel 13 fandt anvendelse, er øget ved artikel 15, stk. 1, litra c), i forordning nr. 44/2001. Det forholder sig nærmere bestemt således, at mens Bruxelleskonventionens artikel 13, stk. 1, begrænser anvendelsesområdet for denne bestemmelses nr. 3 til kontrakter, hvis formål er »levering af tjenesteydelser eller løsørengstande«, er artikel 15, stk. 1, litra c), i forordning nr. 44/2001 affattet i mere generelle og bredere vendinger. Den nye bestemmelse henviser nu til aftaler generelt, uafhængigt af deres formål, når de omhandler aftaler indgået af en forbruger med en erhvervsdrivende som led i dennes erhvervsvirksomhed.

19. Ændringen af affattelsen af artikel 15, stk. 1, litra c), i forordning nr. 44/2001 har for nylig foranlediget Domstolen til i *Ilsinger-sagen* at fremhæve, at »de særlige betingelser for anvendelse, som skal opfyldes af disse aftaler, der var detaljeret fastsat i Bruxelleskonventionens artikel 13, stk. 1, nr. 3, litra a) og b), nu [er] formuleret mere generelt i artikel 15, stk. 1, litra c), i forordning nr. 44/2001 med henblik på at sikre bedre beskyttelse af forbrugerne, henset til de nye former for

5 — Kommissionens forslag til Rådets forordning (EF) om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område af 14.7.1999 (KOM(1999) 348 endelig).

6 — Kommissionens forslag, nævnt ovenfor i fodnote 5, s. 16.

7 — *Ibidem*.

8 — Forklarende rapport til konventionen om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område, undertegnet i Lugano den 30.10.2007, udarbejdet af Fausto Pocar, offentliggjort i *Den Europæiske Unions Tidende* den 23.12.2009 (C 319, s. 1).

9 — Pocar-rapporten, nævnt ovenfor i fodnote 8, punkt 83 (min fremhævelse).

10 — *Ibidem* (min fremhævelse).

kommunikationsmidler og udviklingen af elektronisk handel«¹¹. Netop fordi den nye affattelse styrker beskyttelsen af forbrugernes interesser, fastslog Domstolen i *Ilsinger-sagen*, og i modsætning til hvad den tidligere havde gjort i sin retspraksis vedrørende Bruxelleskonventionen, at artikel 15 »tilsyneladende ikke længere [er] begrænset til den situation, hvor parterne har påtaget sig gensidige forpligtelser«¹².

20. Rådet og Kommissionen har endvidere i en fælles erklæring om artikel 15 og 73 i forordning nr. 44/2001¹³ bekræftet den tilgang, som Domstolen senere overtog i den nævnte *Ilsinger-sag*. Ved henvisningen til betingelsen om, at der foreligger en forbruger aftale, påpegede begge institutioner, at artikel 15 »vedrører en række markedsføringsmetoder, *herunder aftaler indgået via internettet*«¹⁴. Det udelukkes på ingen måde, at forbruger aftalen kan indgås via andre aftalemåder end ved indgåelse på afstand, og således bekræftes den brede læsning af bestemmelsen med hensyn til spørgsmålet om aftaleforhold.

21. Det fremgår således, at artikel 15, stk. 1, litra c), i forordning nr. 44/2001 ikke har haft til formål at begrænse antallet af forbruger aftaler til dem, som den særlige kompetenceregulering i forbrugersager anvendes på, idet det tværtimod forholder sig modsat. Hvis EU-lovgiver havde ønsket at begrænse denne kompetenceregulering til forbruger aftaler vedrørende fjernsalg, som desuden er harmoniserede ved EU-retten¹⁵, er det åbenbart, at det udtrykkeligt ville være fastslået i bestemmelsen.

22. Det tilknytningskriterium, som anvendes i artikel 15, stk. 1, litra c), til forskel fra det, der anvendtes i den gamle bestemmelse i Bruxelleskonventionen, er ikke kriteriet om det sted, hvor forbrugeren befinder sig, men om den erhvervmæssige virksomhed, *der er rettet mod forbrugers bopælsmedlemsstat*. Det relevante kriterium bliver således det territoriale område, hvor den, der ønsker at markedsføre en vare eller en tjeneste, agter at handle¹⁶. Hvis det marked, som den erhvervsdrivende forfølger aktivt, omfatter bopælsstaten for den forbruger, som han etablerer et aftaleforhold med, må det forstås sådan, at hans virksomhed har været rettet mod det.

23. Den nye artikel 15 i forordning nr. 44/2001 indfører en særdeles væsentlig ændring i tilgangen i forhold til den tidligere fastsatte regel i Bruxelleskonventionen, og den gør det netop, for at en forbruger, der foretager forberedende handlinger via elektroniske kommunikationsmidler, selv hvis han tager til medkontrahentens stat for at indgå aftalen, fortsat kan være beskyttet af artikel 15, stk. 1, litra c).

B – Artikel 15, stk. 1, litra c), i forordning nr. 44/2001 samt dens retlige sammenhæng og relevant retspraksis

24. Foruden tilblivelseshistorien vedrørende den bestemmelse, der her er genstand for fortolkning, findes der andre elementer, denne gang *de lege lata*, som bekræfter det synspunkt, at artikel 15, stk. 1, litra c), i forordning nr. 44/2001 ikke er begrænset til forbruger aftaler vedrørende fjernsalg.

11 — Dom af 14.5.2009, sag C-180/06, *Ilsinger*, Sml. I, s. 3961, præmis 50.

12 — *Ilsinger-dommen*, nævnt ovenfor i fodnote 11, præmis 51.

13 — Rådets og Kommissionens fælles erklæring om artikel 15 og 73 i forordning nr. 44/2001, der findes på engelsk på netstedet http://ec.europa.eu/civiljustice/homepage/homepage_ec_en_declaration.pdf

14 — I den engelske version: »This provision relates to a number of marketing methods, including contracts concluded at a distance through the Internet«, i den franske version: »Cette disposition concerne plusieurs méthodes de commercialisation, dont les contrats conclus à distance par l'intermédiaire d'Internet«, i den tyske version: »Diese Bestimmung betrifft mehrere Absatzformen, darunter Vertragsabschlüsse im Fernabsatz über Internet«, eller i den italienske version: »Detta disposizione riguarda diversi metodi di vendita, fra cui i contratti conclusi a distanza via Internet«.

15 — Jf. artikel 2, nr. 1), i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 97/7/EF af 20.5.1997 om forbrugerbeskyttelse i forbindelse med aftaler vedrørende fjernsalg (EFT L 144, s. 19), der indeholder en selvstændig definition af aftale vedrørende fjernsalg, der lyder således: »enhver aftale mellem en leverandør og en forbruger vedrørende varer eller tjenesteydelser, der er indgået som led i et system for varesalg eller levering af tjenesteydelser organiseret af leverandøren, som for den pågældende aftales vedkommende udelukkende anvender en eller flere former for fjernkommunikationsteknik frem til og inklusive selve indgåelsen af aftalen«.

16 — Jf. M. Virgós Soriano og F. Garcimartín Alférez, *Derecho Procesal Civil Internacional. Litigación Internacional*, 2. udg., Ed. Civitas, Madrid, 2007, s. 171 f.

25. Formålet med den særlige kompetenceregulering i forbrugersager er beskyttelsen af forbrugeren, som er den svage part i kontraktforholdet, og som bør nyde en særlig beskyttelse. Sådan hedder det udtrykkeligt i 13. betragtning til forordning nr. 44/2001, der for forsikringsaftaler, forbrugerftaler og arbejdsaftaler fremhæver nødvendigheden af at »beskytte den svage part ved hjælp af kompetenceregler, der er gunstigere for denne parts interesser end de almindelige kompetenceregler«¹⁷.

26. Affattelsen af såvel artikel 15 som artikel 16 i forordning nr. 44/2001 henviser på intet tidspunkt udtrykkeligt til aftaler vedrørende fjernsalg. Snarere tværtimod bekræfter tilblivelseshistorien vedrørende bestemmelsen, som anført i punkt 16-20 i dette forslag til afgørelse, at den særlige kompetenceregulering i forbrugersager i forordning nr. 44/2001 også omfatter de situationer, hvor kontrahenten eller forbrugeren tager til den anden parts hjemland for at indgå aftalen¹⁸.

27. Hvis artikel 15, stk. 1, litra c), i forordning nr. 44/2001 skulle fortolkes således, at den udelukkende fandt anvendelse på forbrugerftaler vedrørende fjernsalg, ville de talrige situationer, hvor en forbruger er indblandet, være udelukket. Antallet af sådanne tilfælde er øget eksponentielt med den elektroniske handels fremkomst, hvor det på den ene side er normalt, at tilbudsgiveren reklamerer på internettet og retter reklamerne mod et bestemt marked via sit netsted, og at forbrugeren på den anden side orienterer sig og vælger at indgå aftale på grund af de reklamer, han ser på nettet. I forslaget til afgørelse i sagen Pammer og Hotel Alpenhof nævnte generaladvokat Trstenjak tilfældet med sundhedsydelse offentliggjort via et netsted, hvor forbrugere i andre medlemsstater åbent opfordres til at benytte sig af klinikens tjenesteydelse¹⁹. Man kan også tænke på køb af en skrøbelig vare efter fremsendelse af reklame via e-mail til forbrugeren, der bor i en anden medlemsstat, og at forbrugeren mundtligt indgår aftale med sælgeren, men foretrækker selv at hente varen, hvilket er det tidspunkt, hvor aftalen indgås.

28. Ovenstående eksempler viser, at forbrugeren blot ved at flytte sig for at indgå aftalen og modtage varen eller tjenesteydelsen ikke længere ville være beskyttet af den særlige kompetenceregulering i artikel 15 og 16 i forordning nr. 44/2001. Det er vanskeligt at godtage, at denne omstændighed i sig selv skulle være tilstrækkelig til at nå et resultat, som klart er i strid med det mål, der forfølges af forordning nr. 44/2001 i forbrugersager.

29. Hvis man godtager den snævre fortolkning af bestemmelsen, ville udelukkelsen af den særlige kompetenceregulering netop ske på grundlag af en faktor, som snarere end at efterlade forbrugerne ubeskyttede skulle styrke beskyttelsen af dem gennem forordning nr. 44/2001, nemlig en grænseoverskridende bevægelse fra forbrugers side. Det ville være paradoksalt, om anvendeligheden af et instrument som forordning nr. 44/2001 var afhængig af manglende bevægelse fra en af parterne i aftalen, navnlig fra den svageste part, som dokumentet tilsigter at yde en særlig gunstig behandling²⁰.

30. Ved betragtningen af andre normative instrumenter, der er relateret til forordning nr. 44/2001, kan det konstateres, at der ikke behøver at foreligge en forbrugerftale ved fjernsalg. F.eks. fastsætter forordning nr. 593/2008 om lovvalgsregler for kontraktlige forpligtelser²¹ i 25. betragtning hertil og i artikel 6 en lovvalgsregel i sager om forbrugerftaler, hvis tilknytningselement er på linje med

17 — Om artikel 15 og 16 i forordning nr. 44/2001's formål om at beskytte forbrugeren samt tilblivelseshistorien vedrørende bestemmelserne i Bruxelleskonventionen jf. bl.a. dom af 21.6.1978, sag 150/77, Bertrand, Sml. s. 1431, præmis 14-18, af 19.1.1993, sag C-89/91, Shearson Lehman Hutton, Sml. I, s. 139, præmis 13-16, af 3.7.1997, sag C-269/95, Benincasa, Sml. I, s. 3767, præmis 13 og 14, og af 20.1.2006, sag C-464/01, Gruber, Sml. I, s. 439, præmis 32, samt dommen i sagen Pammer og Hotel Alpenhof, præmis 57.

18 — Jf. S. Leible og M. Müller: *Neue Juristische Wochenschrift*, 2011, s. 497, og P. Mankowski: *Praxis des Internationalen Privat- und Verfahrensrechts*, 2009, s. 242 ff.

19 — Forslag til afgørelse fremsat den 18.5.2010, fodnote 28.

20 — I denne forbindelse skal det bemærkes, at forordning nr. 44/2001 i første betragtning hertil understreger, at tekstens hovedformål er at sikre fri bevægelighed for personer: »Fællesskabet har sat sig som mål at bevare og udbygge et område med frihed, sikkerhed og retfærdighed, hvor der er fri bevægelighed for personer. Med henblik på gradvis at indføre et sådant område bør Fællesskabet bl.a. vedtage de foranstaltninger vedrørende samarbejde om civilretlige spørgsmål, der er nødvendige for det indre markeds funktion.«

21 — Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 593/2008 af 17.6.2008 om lovvalgsregler for kontraktlige forpligtelser (Rom I) (EUT L 177, s. 6, berigtiget i EUT 2009 L 309, s. 87), som erstattede konventionen om, hvilken lov der skal anvendes på kontraktlige forpligtelser åbnet for undertegnelse i Rom den 19.6.1980 (EFT L 266, s. 1). Forordning nr. 593/2008 finder anvendelse på aftaler, der er indgået fra den 17.12.2009.

kompetencereglen i artikel 15 i forordning nr. 44/2001. På intet tidspunkt henviser forordning nr. 593/2008 til forekomsten af en forbrugeraftale vedrørende fjernsalg, men til kun betydningen af erhvervsmæssig virksomhed rettet mod den medlemsstat, på hvis område forbrugeren har bopæl. Om denne forlader sit bopælsland eller ej som resultat af medkontrahentens virksomhed, er ligegyldigt for fastsættelsen af, hvilken lov der gælder for aftalen. Eller i det mindste siges der ikke noget om nødvendigheden af, at aftalen indgås på afstand.

31. I Domstolens hidtidige retspraksis er der ikke taget kategorisk stilling til spørgsmålet. Der er dog et holdepunkt for, at Domstolen foretrækker en udvidende fortolkning af definitionen af »aftale« i artikel 15, stk. 1, litra c), i forordning nr. 44/2001.

32. I den nævnte *Ilsinger*-dom fremhævede Domstolen betydningen af, at den nuværende artikel 15, stk. 1, litra c), i forordning nr. 44/2001 omfatter »alle aftaler, uanset deres formål«, når de er blevet indgået af en forbruger med en erhvervsdrivende og er omfattet af sidstnævntes erhvervsmæssige virksomhed²². Dette kendetegn, nemlig den manglende betydning af formålet, fik endnu større betydning ved en sammenligning med affattelsen af tilblivelseshistorien vedrørende bestemmelsen i Bruxelleskonventionen, hvis udsagn begrænsede kompetencereglen til aftaler, hvis formål er »levering af tjenesteydelser eller løsørengsstande«. Som anført i punkt 20 i dette forslag til afgørelse benyttede Domstolen i *Ilsinger*-sagen en historisk fortolkning af denne bestemmelse til at udvide typen af forbrugeraftaler, som den særlige kompetenceregel i artikel 16 i forordning nr. 44/2001 anvendes på. Domstolen var ikke i tvivl med hensyn til at fravige en tidligere retspraksis baseret på fortolkningen af Bruxelleskonventionens artikel 13, som begrænsede dens anvendelse til gensidigt bebyrdende forbrugeraftaler²³. Efter forordning nr. 44/2001's ikrafttrædelse og bestemmelsens nye affattelse fastslog Domstolen i *Ilsinger*-dommen, at udelukkelsen af ensidige forbrugeraftaler manglede grundlag.

33. I forslaget til afgørelse, der blev fremsat i den nævnte *Ilsinger*-sag, kom generaladvokat Trstenjak til samme resultat. Foruden de i dommen anførte grunde fremhævede generaladvokaten betydningen af formuleringen »i alle andre tilfælde« i begyndelsen af artikel 15, stk. 1, litra c), i forordning nr. 44/2001²⁴. Jeg er enig i, at dette udtryk er tilstrækkeligt udtryksfuldt, og det er åbenbart, at ordet »alle« fjerner grundlaget for alle fortolkninger, som begrænser antallet af forbrugeraftaler, hvorpå bestemmelsen anvendes.

34. Ovenstående fører direkte til dommen i sagen *Pammer og Hotel Alpenhof*, og navnlig den omtvistede præmis 87. I den afgørelse fortolkede Domstolen, Store Afdeling, for første gang artikel 15, stk. 1, litra c), i forordning nr. 44/2001 med henblik på at klargøre, hvornår en erhvervsdrivendes virksomhed, der præsenteres på et netsted, er »rettet« mod en medlemsstat. Efter at have opregnet en række kriterier undersøger dommen de faktiske omstændigheder i hver sag. Vedrørende *Hotel Alpenhof*-sagen, som omhandlede tyske retters kompetence til at behandle en tvist mellem en forbruger med bopæl i Tyskland og et hotel beliggende i Østrig, fastslog Domstolen følgende:

»85 I en sag som den mellem *Hotel Alpenhof* og *Oliver Heller* ses der at være flere holdepunkter [...], som kan godtgøre, at den erhvervsdrivende har rettet sin opmærksomhed mod en eller flere andre medlemsstater end Republikken Østrig. Det tilkommer imidlertid den nationale ret at efterprøve, om dette er tilfældet.

86 *Hotel Alpenhof* har imidlertid gjort gældende, at aftalen med forbrugeren er indgået på stedet og ikke på afstand, idet udleveringen af værelsesnøgler og betalingen er foregået på stedet, og at artikel 15, stk. 1, litra c), i forordning nr. 44/2001 derfor ikke finder anvendelse.

22 — *Ilsinger*-dommen, præmis 50.

23 — Dom af 20.1.2005, sag C-27/02, Engler, Sml. I, s. 481, præmis 34-37.

24 — Forslag til afgørelse fremsat den 11.9.2008, punkt 40.

87 *Den omstændighed, at nøglerne udleveres til forbrugeren, og at denne foretager betalingen i den medlemsstat, hvor den erhvervsdrivende er etableret, er ikke til hinder for anvendelse af den nævnte bestemmelse, hvis reservationen og bekræftelsen deraf er foretaget på afstand, således at forbrugeren er blevet aftalemæssigt forpligtet på afstand»²⁵.*

35. Så vidt dommen.

36. Som indledningsvis bemærket ønsker den forelæggende ret i lyset af affattelsen af præmis 87 i dommen i sagen Pammer og Hotel Alpenhof oplyst, om Domstolen har haft til hensigt at begrænse rækkevidden af artikel 15, stk. 1, litra c), i forordning nr. 44/2001 til forbrugeraftaler vedrørende fjernsalg. Som jeg ligeledes anførte indledningsvis, mener jeg, at dette skal besvares benægtende, ikke alene på grund af de hidtil fremførte argumenter, men ligeledes på grund af ordlyden af dommen i sagen Pammer og Hotel Alpenhof.

37. Ved at påpege, at i den situation, der vedrørte Hotel Alpenhof, var aftalen indgået på afstand, fremhævede Domstolen blot en omstændighed, men ikke at et bydende krav i henhold til forordning nr. 44/2001 var blevet opfyldt. Dette fremgår ligeledes ved en læsning af dommen i dens helhed, idet der ved behandlingen af omstændighederne i Pammer-sagen, der er forenet med Hotel Alpenhof-sagen, ikke på nogen måde henvises til den kontrakttype – på afstand eller på stedet – der var indgået af sagens parter. Hertil kommer det forslag til afgørelse, som generaladvokat Trstenjak har fremsat, hvori hun åbent afviser, at artikel 15, stk. 1, litra c), i forordning nr. 44/2001 alene finder anvendelse på forbrugeraftaler vedrørende fjernsalg²⁶.

38. Efter min opfattelse understreger præmis 87 i dommen i sagen Pammer og Hotel Alpenhof ikke aftalens fjernsalgs karakter for at kræve dette som forudsætning, men netop for at udelukke en for indskrænkende fortolkning af artikel 15, stk. 1, litra c). Henvisningen til aftalen vedrørende fjernsalg har til formål at påpege betydningen af, at der forud for aftaleindgåelsen er foregået en forberedende og forudgående virksomhed ved hjælp af internettet, som er resultatet af oplysninger, der via internettet er rettet mod det geografiske område, hvor forbrugeren har sin bopæl. Med henvisningen til aftalen vedrørende fjernsalg mener jeg, at Domstolen havde til formål at fremhæve, at der i den omhandlede situation ikke blot var foretaget forberedende handlinger forud for forbrugernes ankomst til Hotel Alpenhof, men at der desuden allerede var indgået en aftale mellem parterne før nøgleudleveringen.

39. Jeg mener herefter, at artikel 15, stk. 1, litra c), i forordning nr. 44/2001 skal fortolkes således, at den ikke forudsætter, at der er blevet indgået aftale vedrørende fjernsalg mellem forbrugeren og den erhvervsdrivende.

VI – Forslag til afgørelse

40. På baggrund af de fremførte argumenter foreslår jeg, at Domstolen besvarer Oberster Gerichtshofs præjudicielle spørgsmål således:

»Artikel 15, stk. 1, litra c), i Rådets forordning (EF) nr. 44/2001 af 22. december 2000 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område forudsætter ikke, at der er blevet indgået aftale vedrørende fjernsalg mellem forbrugeren og den erhvervsdrivende.«

25 — Min fremhævelse.

26 — Jf. nævnte forslag til afgørelse, punkt 55.